

**Наставно – уметничко – научном већу Факултета музичке уметности у Београду и
Сенату Универзитета уметности у Београду**

Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског – уметничког пројекта магистра Ненада Јанковића под насловом:

**„Романтичарска литература за фагот: стилске и техничке специфичности
композиција написаних у различитим земљама (Италија, Немачка, Велика
Британија, Шведска)“**

Комисија за оцену и одбрану докторског – уметничког пројекта, именована на седници Наставно/уметничко/научног већа Факултета музичке уметности у Београду дана 20. септембра 2013. године, у саставу: Мирко Исаески – редовни професор Анте Гргин – редовни професор, Љубиша Јовановић – редовни професор, Драган Лазић – вандредни професор, Миленко Стефановић – редовни професор у пензији, упознала се са писменим делом докторског уметничког пројекта кандидата, магистра Ненада Јанковића по називом „Романтичарска литература за фагот: стилске и техничке специфичности композиција написаних у различитим земљама (Италија, Немачка, Велика Британија, Шведска)“ и на основу сазнања до којих је дошла анализом овог рада, подноси Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности у Београду и Сенату Универзитета уметности у Београду следећи

ИЗВЕШТАЈ

Биографски подаци:

Фаготиста Ненад Јанковић је дипломирао и магистрирао на Факултету музичке уметности у Београду у класи професора Мирка Исаеског. Оснивач је дувачког трија и дувачког квинтета Београдске филхармоније и један од оснивача ансамбла Балканска

камерна академија (1995). Наступа као соло фаготиста Оркестра младих Медитерана и соло фаготиста Београдске филхармоније.

Као солиста наступао је са Београдском филхармонијом, Оркестром Војске Србије, Београдским гудачким оркестром „Душан Сковран“, Гудачима Светог Ђорђа, Симфонијским оркестром југоисточне Европе и Камерним оркестром YES (Young European strings).

Добитник је више награда на савезним такмичењима, прве награде на међународном такмичењу у Стреси (Италија) и Октобарске награде града Београда 1995.

Одржао је више реситала у свим већим градовима Србије, као и у Љубљани.

Наступао је као камерни музичар, са различитим камерним ансамблима на најзначајнијим фестивалима у земљи и региону. (Бемус, Номус, Нимус, Љубљана фестивал, Марибор фестивал, Инфест Битољ, А темпо Подгорица, као и на прослави Светског дана музике 2009. године у Паризу)

Одржао је мајсторски курс на Музичкој академији у Љубљани, и већ осам година је редовни предавач на Летњим музичким радионицама за дувачке инструменте у Тивту.

Усавршавао се на мајсторским курсевима код професора Кнута Сонстеволда (Шведска), Мауриција Паеза (Израел).

Ненад Јанковић свира на инструменту ручне израде модел *Милан*, који је направио Живан Шарчевић.

Анализа писаног дела докторског – уметничког пројекта, оцена остварених резултата и критички осврт

У писаном делу докторског уметничког пројекта „Романтичарска литература за фагот: стилске и техничке специфичности композиција написаних у различитим земљама (Италија, Немачка, Белика Британија и Шведска)“, који се састоји од 36 страница текста, односно 12.625 речи или 61.552 карактера, аутор систематично представља резултате свог уметничког истраживања, демонстрирајући одлично познавање проблематике одабране области и актуелне литературе о предмету (издвојено је пет кључних публикација издатих

у периоду од 2001. до 2007. године, као и низ аудио снимака). Аутор такође показује утемељеност својих ставова, изразиту способност критичког размишљања и износи добро образложене закључке и ставове. Рад је прегледно структурисан и има увод, пет централних поглавља, закључак и списак коришћене литературе и аудио снимака. Централна поглавља обухватају следећу тематику:

1. Припреме
2. Стилске карактеристике
3. Развој фагота кроз историју
4. О композиторима
5. О композицијама

У уводном делу свог текста магистар Јанковић даје опширан приказ улоге фагота у различитим периодима историје музике (од раног барока до импресионизма и савремене музике), са посебним освртом на период романтизма, који је и основа теме његовог истраживачког рада. Анализирајући литературу компоновану за фагот кроз историју, кандидат уочава једну веома изражену диспропорцију у броју дела написаних за фагот у периоду романтизма у односу на друге периоде. Наводи да је у бароку фагот важио за један од битнијих солистичких инструмената, који је веома често коришћен и у различитим камерним ансамблима, те био обавезан као басо континуо у свим оркестарским формацијама. Кандидат такође издваја имена најзначајнијих композитора фаготске литературе из тог периода, попут Георга Филипа Телемана (Georg Philip Telemann) и Карла Филипа Емануела Баха (Carl Philip Emanuel Bach). Посебно се бави Антонијем Вивалдијем (Antonio Vivaldi) који је са своја 42 концерта за фагот најплоднији композитор музике за фагот из периода музичког барока.

Јанковић наводи да је и период класицизма у музици плононосан период за фаготску литературу. Као најзначајније дело компоновано за фагот из тог периода он наводи Концерт за фагот и оркестар у Бе-дуру КВ 191 Волфганга Амадеуса Моцарта (Wolfgang Amadeus Mozart) који је написао као дванаестогодишњак, као свој први концерт за неки од дувачких инструмената, као и његову уникатну сонату за фагот и виолончело у Бе-дуру КВ 292. Од осталих композитора из тог периода, кандидат помиње: Јозефа Хајдна

(Joseph Haydn), Франсиса Девиена (Francis Devienne), Јохана Непомука Хумела (Johann Nepomuk Hummel), Игнаца Плејела (Ignatz Pleyel), Франца Данција (Franz Danzi), као и многе друге који су компоновали за фагот.

Док је у периоду барока и класицизма литература за фагот била веома обимна, кандидат опажа да је романтизам, тај врло плононосан историјски период за музику, што се тиче литературе компоноване за фагот, код нас у извођачкој пракси био углавном представљен и изучаван кроз Концерт за фагот и оркестар у Еф-дуру и комад *Анданте и рондо Унгарезе (Andante e rondo Ungarresse)* Карла Марије фон Вебера (Carl Maria von Weber), те *Сонату за фагот и клавир* Камија Сен-Санса (Camille Saint-Sans). Кандидат стога поставља питање: „Да ли су композитори тог значајног периода у историји музике гледали на фагот као на озбиљан инструмент који својим звуком и техничким могућностима може оживети њихове уметничке имагинације или су фагот третирали као егзотични инструмент за који су спорадично музику компоновали само најхрабрији?“

Ово питање које је у раду поставио као и констатација коју је изнео у свом истраживачком раду је оправдана и тачна, а одговор кандидат даје у наредим поглављима, где је констатовао да је ипак постојало више „храбрих“ композитора из тог раздобља него што се претпоставља, који су компоновали за фагот, а чија дела нису извођена због своје захтевности, док су нека до скоро била изгубљена.

1. Прво поглавље : Припреме

У свом истраживачком раду магистар Јанковић долази до сазнања о постојању композиција написаних за фагот у доба романтизма дошавши у посед компакт диска под називом *Романтични фаготски раритети (Romantic bassoon rarities)*, на којем су представљене, за њега до тада непознате композиције из доба романтизма, у извођењу можда најпознатијег фаготисте данашњице Клауса Тунемана (Klaus Thunemann). Неке од ових композиција ће чинити важан и велики део програма који ће кандидат извести на практичном делу (реситалу) свог докторског уметничког пројекта. Темељном анализом ових дела кандидат долази до сазнања, да су ове композиције биле технички претешке, односно и неизводљиве у време када су настале. Разлог томе је, по мишљењу кандидата, био у недовољној развијености тадашњих инструмената и пискова, што фаготисти није допуштало успешно техничко и стилско извођење ових композиција. За успешно

интерпретирање ових композиција, Ненад Јанковић сматра да се мора мењати устаљена пракса и то у више техничких дисциплина. Он предлаже употребу краћег писка који ће омогућити лакше извођење виртуозних пасажа, екстремно високих тонова и огромних динамичких разлика. За лакши процес савладавања ових композиција, предлаже техничко-тонске вежбе из књиге Георга Клуча (Georg Klutsch), *Основи фагота (Bassoon fundamentals)* и упоредо вежбање обе књиге етида за фагот Лудвига Милдеа (Ludwig Milde).

2. Друго поглавље: Стилске карактеристике

У овом поглављу кандидат говори о епохи романтизма која је у уметност донела непрегледну разноликост индивидуалних стилова. У том периоду долази до нових изражајно-садржајних обележја у музици, што доводи до растућег значаја чулно-перцептивних елемената израза, тонског колорита, агогике, динамичких нијанси, хармонске префињености, те суптилности у мелодијско-ритмичком изразу.

Он говори о израженим потребама индивидуалитета у стилу стваралаца. Као последица тих промена кандидат указује на схватање нових уметничких конструкција и структура као што су: минијатурне, лирске, прелидне и слободно афористично грађене форме у инструменталној музици. Он такође указује на значај рустичних, рапсодичних и фантазијских форми и раније модификован сонатни циклус и облик концерта, који се негују у периоду романтизма. Многи од ових наведених елемената, садрже композиције, које ће кандидат извести у склопу самог уметничког пројекта.

3. Треће поглавље : Развој фагота кроз историју

Кандидат из изабраног програмског угла, анализира развојни пут инструмента, кроз музичке периоде, од ренесансе, па до данашњег дана. Посебно указује на техничке предиспозиције намачког и француског типа фагота. Градитељи немачког типа фагота су желели да обезбеде бољу стабилност интонације, бољу репродукцију звука и што једноставнију механику док су градитељи француског типа фагота остали верни барокном концепту инструмента, који је остао са техничким недостатцима, те и са већим проблемима при извођењу виртуозних композиција. Немачки систем фагота показао се

савршенијим, па је из тог разлога постао и глобално доминантнији, због чега је прихваћен и код нас у Србији.

4. Четврто и пето поглавље: О композиторима и о композицијама

У овим поглављима Ненад Јанковић кроз сажете биографије говори о композиторима, који су компоновали за фагот у доба романтизма, а то су :

- Франц Адолф Бервалд (Franz Adolf Berwalad) - Шведска
- Конрадин Кројцер (Conradin Kreutzer) - Немачка
- Бернхард Хенрик Крусел (Bernhard Henrik Crusell) - Финска
- Едвард Елгар (Edward Elgar) - Велика Британија
- Ђоакино Росини (Gioacchino Rossini) - Италија

Кандидат говори о њиховом музичком образовању, стваралаштву и стилским специфичностима у њиховим композицијама писаним за фагот.

О композицијама које ће извести у склопу самог уметничког пројекта, кандидат наводи историјске инфомације: када су настале, за кога су писане, ко их је први извео, када и где, те у зависности од доступности података и коментаре самих композитора и извођача.

Указује на генерале уметничке смернице, потребне и корисне у исправном савладавању композиција као музичке целине, наглашавајући лично искуство о техничким и тонским елементима самих дела.

Такође говори о карактеристикама стила из периода када су дела настала. Посебно указује на разлике код извођача у виђењу стилских особености, због чега није једноставно одредити шта је исправно.

У свом уметничком делу пројекта кандидат ће практично представити своје уметничко виђење ових дела.

У **Закључку** Магистар Ненад Јанковић даје сажет приказ свог истраживачког рада у области литературе писане за фагот у доба романтизма. Он посебну пажњу поклања композицијама које ће извести у склопу свог уметничког пројекта. Кандидат анализира кључне моменте за успешно извођење ових захтевних дела.

Говори о свом уметничком виђењу ових дела, без претензије да неког убеди да је то једини исправан начин, препоручујући млађим колегама да што више истражују композиције и на тај начин дођу до свог уметничког доживљаја композиције. Сматра то јединим исправним путем у стварању сопственог стила, што је и циљ сваког музичара.

Оцена остварених резултата

У свом истраживачком раду магистар Ненад Јанковић, анализирајући литературу писану за фагот кроз историју, открива и објашњава разлоге због којих је литература за фагот писана у доба романтизма била у другом плану у односу на период барока, класицизма, импресионизма итд. Истражујући он наводи многе релевантне примере и показује нетачност констатација да су дела писана за фагот у доба романтизма била у изразитој бројчаној и квалитативној диспропорцији у односу на композиције из осталих музичких периода. Кандидат ће на уметничком делу свог докторског пројекта извести пронађена дела из доба романтизма писана за фагот и на тај начин ће доказати оправданост својих навода из писаног дела пројекта.

Критички осврт

Тема коју је магистар Ненад Јанковић одабрао за свој истраживачки рад веома је смела и значајна и јединствена је на овим просторима. Кандидат је својим писаним делом докторског уметничког рада и јавним извођењем одабраних композиција доказао, исправност својих навода и ставова, да је период романтизма исто тако допринео литератури писаној за фагот као и остали музички периоди. На тај начин, кандидат је оправдао избор теме свог докторског уметничког пројекта.

Јавно извођење докторског уметничког пројекта

Јавно извођење представљено је на концерту у сали Факултета музичке уметности 12. 11. 2013. године.

Изведене су следеће композиције и то следећим редоследом :

1. Бернхар Хенрик Крусел – *Кончертино за фагот и оркестар у Бе-дуру*

2. Франц Адолф Бервалд – *Концертни комад за фагот и оркестар у Еф-дуру, опус 2*
3. Едвард Елгар – *Романса за фагот и оркестар, опус 62*
4. Ђоакино Росини – *Концерт за фагот и оркестар у Бе-дуру*
5. Конрадин Кројцер – *Варијације за фагот и оркестар у Бе-дуру*

Магистар Ненад Јанковић је пажљиво конципирао редослед извођења композиција писаних за фагот у доба романтизма, које до тада нису извођене у нашој средини. Кандидат је својим изузетним способностима врхунског солисте извео ова захтевна дела у којима је показао своје мајсторство изузетног уметника, фаготисте, решавајући са лакоћом све техничке проблеме којима ова дела обилују. Посебно је у интерпретацији дошла до изражаја његова суптилна музикалност у прелепим кантиленама којима ова дела обилују. Кандидат магистар Ненад Јанковић је кроз своју концертну презентацију представио резултате свог истраживачког рада, дајући на тај начин одговоре на многа питања везана за сам писани део докторског рада.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Тематика којом се у свом истраживачко уметничком пројекту кандидат бави јединствена је у нашој средини и веома је значајна за литературу, посебно када је фагот у питању.

Докторски уметнички пројекат „Романтичарска литература писана за фагот: стилске и техничке специфичности композиција писаних у различитим замљама (Италија, Немачка, Велика Британија, Шведска)“, резултат је комплетног уметничког и теоријског истраживања, којим је аутор остварио садржајан и упечатљив рад.

На основу свега изнетог Комисија за оцену и одбрану докторског пројекта магистра Ненада Јанковића констатује да писани део докторског уметничког пројекта представља драгоцен допринос уметничкој области извођачке праксе на фаготу, те да у потпуности одговара захтевима докторских уметничких студија.

Чланови комисије:

Мирко Исаески – редовни професор _____

Анте Гргин – редовни професор _____

Љубиша Јовановић – редовни професор _____

Драган Лазић – ванредни професор _____

Миленко Стафановић – редовни професор у пензији _____